

Sygn. akt I C 588/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Piotr Jakubiec

Protokolant Małgorzata Siuda

po rozpoznaniu w dniu 9 września 2014 r. w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. S.-J. i O. J.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W.

zadośćuczynienie, odszkodowanie, rentę i ustalenie

I. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki A. S.-J. kwotę 38.000 zł (trzydzieści osiem tysięcy złotych o/100) tytułem zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami od dnia 13 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz małoletniego powoda O. J. kwotę 45.500 zł (czterdzieści pięć tysięcy pięćset złotych o/100) tytułem zadośćuczynienia, płatną do rąk przedstawicielki ustawowej A. S.-J. z ustawowymi odsetkami od dnia 13 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty;

III. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki A. S.-J. kwotę 50.000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych o/100) tytułem odszkodowania, z ustawowymi odsetkami od dnia 13 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty;

IV. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz małoletniego powoda O. J. kwotę 25.000 zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych o/100) tytułem odszkodowania płatną do rąk przedstawicielki ustawowej A. S.-J., z ustawowymi odsetkami od dnia 13 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty;

V. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda O. J. rentę w wysokości po 300 (trzysta) zł miesięcznie płatną do rąk przedstawicielki ustawowej A. S.-J. do 10 dnia każdego miesiąca poczynając od lutego 2012 r. z ustawowymi odsetkami od pierwszego dnia następnego miesiąca po miesiącu płatności renty do dnia zapłaty za okres do końca września 2014 r.;

VI. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda O. J. rentę na przyszłość w wysokości po 300 (trzysta) zł miesięcznie płatną do rąk przedstawicielki ustawowej A. S.-J. do 10 dnia każdego miesiąca począwszy od 10 października 2014 r. z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w zapłacie;

VII. oddala powództwa w pozostałej części;

VIII. koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie znosi;

IX. nakazuje ściągnąć od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Lublinie kwotę 8.112 zł (osiem tysięcy sto dwanaście złotych 0/100) tytułem części opłaty od pozwu;

X. nakazuje ściągnąć od powódki A. S.-J. z zasądzonych na jej rzecz w pkt I wyroku świadczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Lublinie kwotę 16.224 zł (szesnaście tysięcy dwieście dwadzieścia cztery złote 0/100) tytułem części opłaty od pozwu;

XI. nakazuje ściągnąć od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Lublinie kwotę 298 zł (dwieście dziewięćdziesiąt osiem złotych 0/100) tytułem części wydatków;

XII. nakazuje ściągnąć od powódki A. S.-J. z zasądzonych na jej rzecz w pkt I wyroku świadczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Lublinie kwotę 596 zł (pięćset dziewięćdziesiąt sześć złotych 0/100) tytułem części wydatków.

Sygn. akt I C 588/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 lipca 2012 roku (data wpływu), skierowanym przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W., powodowie A. J. (1) i O. J. wystąpili o zasądzenie:

- na rzecz powódki A. S. – J. kwoty 100.000,00 złotych, przy uwzględnieniu przyczynienia się męża powódki - zmarłego P. J. w 30% do powstania szkody – ponad kwotę wypłaconą już przez (...) SA w wysokości 9.000,00 złotych, tytułem zadośćuczynienia za krzywdę i ból doznane w wyniku śmierci męża dnia 28 stycznia 2012 r., z odsetkami ustawowymi od dnia 13 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- na rzecz powoda małoletniego O. J. kwoty 100.000,00 złotych, przy uwzględnieniu przyczynienia się ojca powoda - zmarłego P. J. w 30% do powstania szkody – ponad kwotę wypłaconą już przez (...) SA w wysokości 4.500,00 złotych, tytułem zadośćuczynienia za krzywdę i ból doznane w wyniku śmierci ojca dnia 28 stycznia 2012r., z odsetkami ustawowymi od dnia 13 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- na rzecz powódki A. S. – J. kwoty 140.000,00 zł, przy uwzględnieniu przyczynienia się męża powódki w 30% do powstania szkody, tytułem stosownego odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej spowodowanej śmiercią męża powódki P. J. w wyniku wypadku z dnia 28 stycznia 2012 roku, z odsetkami ustawowymi od dnia 13 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- na rzecz powoda małoletniego O. J. kwoty 140.000,00 zł, przy uwzględnieniu przyczynienia się ojca powoda w 30% do powstania szkody, tytułem stosownego odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej spowodowanej śmiercią ojca powoda P. J. w wyniku wypadku z dnia 28 stycznia 2012 roku, z odsetkami ustawowymi od dnia 13 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- na rzecz powoda O. J. comiesięcznej renty w kwocie 560 zł, płatnej z góry do dnia 10-go każdego miesiąca, poczynając od miesiąca lutego 2012 roku, z odsetkami ustawowymi liczonymi z tytułu opóźnienia w zapłacie - płatnej do rąk matki A. S. – J., przy uwzględnieniu przyczynienia się męża powódki w 30% do powstania szkody.

Ponadto wnieśli o ustalenie, iż pozwany będzie ponosić odpowiedzialność za mogące wystąpić w przyszłości skutki związane z wypadkiem komunikacyjnym, jaki miał miejsce w dniu 28 stycznia 2012 roku, oraz zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego w kwotach po 7.217,00 złotych (petitum pozwu, k. 3-4).

W uzasadnieniu pozwu powodowie podnieśli, że w dniu 28 stycznia 2012 roku doszło do wypadku drogowego. Prowadzący samochód marki O. (...) A. J. (2) nie zachował szczególnej ostrożności i kierując pod wpływem alkoholu, wyjeżdżając z drogi podporządkowanej wymusił pierwszeństwo przejazdu na samochodzie marki R., który poruszał

się po drodze z pierwszeństwem przejazdu, w wyniku czego doprowadził do zderzenia w/w pojazdów. Zmarły P. J. był pasażerem samochodu O. (...) kierowanego przez sprawcę zdarzenia.

Pismami z dnia 24 lutego 2012 roku oraz 5 marca 2012 roku powodowie złożyli wniosek o likwidację szkody. Ubezpieczyciel przyznał im jedynie zadośćuczynienie i wypłacił A. S. – J. kwotę 9.000,00 złotych, zaś O. J. kwotę 4.500,00 złotych, z jednoczesnym przyjęciem 70% przyczynienia się zmarłego do powstania szkody. Ubezpieczyciel odmówił wypłaty odszkodowania. W ocenie powodów, ponieważ zmarły P. J. nie był kierowcą pojazdu, ale tylko pasażerem, dlatego należy przyjąć maksymalnie 30% przyczynienia się do powstania szkody. Znacznie poważniejszy jest bowiem stopień zawinienia kierowcy, który wbrew wyraźnemu zakazowi, prowadził pojazd w stanie nietrzeźwym.

W ocenie powodów przysługuje im zadośćuczynienie za krzywdę spowodowaną utratą najbliższej osoby. Ich roszczenie znajduje oparcie w przepisach art. 446 § 4 k.c. Wobec śmierci P. J. – jedyne go żywiciela rodziny, znacznie pogorszyła się sytuacja życiowa jego żony A. J., jak również małoletni powód O. J. na co najmniej najbliższe dwadzieścia lat, do ukończenia nauki, pozbawiony został wsparcia w każdej sferze życia, zarówno materialnej, jak i duchowej. Przysługuje im zatem odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. Powód O. J. należy również do kręgu osób, wskazanych w przepisie art. 446 § 2 k.c., uprawnionych do żądania renty od zobowiązanego. Zmarły P. J. pracował dorywczo wykonując prace remontowe i jego miesięczny dochód kształtował się na poziomie 6.000,00 złotych. W okresach braku pracy w Polsce, P. J. wyjeżdżał do pracy w Niemczech. W tej sytuacji zasadna jest kwota 800,00 złotych miesięcznej renty na rzecz powoda O. J. (uzasadnienie pozwu, k. 3v-12v).

Pismem z dnia 17 września 2012 roku pozwany złożył odpowiedź na pozew, w której nie uznał powództwa, wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podniósł, że zmarły przyczynił się w 70% do powstania szkody z uwagi na fakt nie zapięcia pasów bezpieczeństwa oraz wspólnego spożywania alkoholu, a następnie podróżowania z kierującym znajdującym się z stanie nietrzeźwości. Po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego pozwany wypłacił na rzecz małoletniego O. J. kwotę 4.500,00 zł, oraz na rzecz A. S. – J. kwotę 12.000,00 zł. Wypłacone zadośćuczynienie stanowi odpowiednie zadośćuczynienie w rozumieniu art. 446 § 4 k.c.

Odnosząc się do żądania przyznania odszkodowania oraz renty pozwany podniósł, że powodowie nie wykazali znacznego pogorszenia sytuacji życiowej ani strat materialnych po śmierci osoby najbliższej. Brak jest dowodów mających świadczyć o tym, iż zmarły P. J. zarabiał tygodniowo 1.500 złotych. Brak jest również jakichkolwiek dowodów potwierdzających uzyskiwanie zarobku z tytułu prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego. Pozwany podniósł ponadto, iż odsetki od żądanej kwoty należą się od dnia wyrokowania, bowiem nie da się ustalić wcześniej ewentualnego wymiaru krzywdy (odpowiedź na pozew k. 86-96).

W piśmie procesowym z dnia 1 kwietnia 2014 roku pozwany podniósł, że w wyniku spadkobrania po zmarłym P. J. powodowie uzyskali majątek o łącznej wartości 175.000 złotych, która to kwota powinna zostać uwzględniona w kontekście żądania powodów odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej (k. 301).

W toku procesu strony podtrzymywały swoje stanowiska. Powodowie popierali powództwo, zaś pozwany powództwa nie uznawał, wnosił o jego oddalenie. Na rozprawie w dniu 9 września 2014 roku powód przekazał, iż podtrzymuje stanowisko co do 30 % przyczynienia się do powstania szkody i wskazał, iż objęte pozwem roszczenia winny być ograniczone o ten współczynnik, co zostało dokonane stosownie do petitum pozwu. Pozwany wniósł o ustalenie 50 % stopnia przyczynienia się do powstania szkody i zmniejszenie o ten współczynnik należnych roszczeń (00:18:47,00:35:49, k. 378).

Sąd okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 28 stycznia 2012 roku A. J. (2) w Z. województwa (...) umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki O. (...) numer rejestracyjny (...) w stanie nietrzeźwości wynoszącym 0,43 mg/l alkoholu etylowego w wydychanym powietrzu, jadąc ulicą (...) wykonał nagły,

niesygnalizowany wcześniej manewr skrętu w lewo w ulicę (...), nie ustępując pierwszeństwa przejazdu pojazdowi kierowanemu przez M. S. marki R. (...) numer rejestracyjny (...), jadącemu w przeciwnym kierunku ulicą (...), w wyniku czego doprowadził do zderzenia w/w pojazdów powodując nieumyślnie u pasażera pojazdu O. (...) P. J. obrażenia narządów klatki piersiowej z następowym wykrwawieniem się wewnątrzustrojowym skutkujące jego zgonem (wyrok Sądu Rejonowego w Zamościu z dnia 26 września 2012 roku, k. 286-288).

Bezpośrednio przed wypadkiem we wskazanym samochodzie marki O. (...) A. J. (2) i P. J. wypili po dwa piwa (okoliczność bezsporna, zeznania powódki, 00:01:59, k. 126).

Sprawca wypadku posiadał w (...) SA z siedzibą w W. umowę w zakresie ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów ważną w dniu zdarzenia (okoliczność bezsporna).

Prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy z dnia 28 grudnia 2012 r. dotychczasowy pozwany (...) SA z siedzibą w W. został wykreślony z rejestru przedsiębiorców KRS, a w jego miejsce został wpisany (...) SA z siedzibą w W., jako podmiot przejmujący w rozumieniu przepisu art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. Na podstawie art. 494 k.s.h. (...) SA z siedzibą w W. wstąpiła we wszelkie prawa i obowiązki dotychczasowego pozwanego (...) SA z siedzibą w W. (okoliczność bezsporna, postanowienie, k. 143-144).

P. J. był mężem A. S.-J. oraz ojcem O. J. (odpis skrócony aktu urodzenia k. 25, odpis skrócony aktu małżeństwa, k. 26).

Pismami z dnia 24 lutego 2012 roku oraz 5 marca 2012 roku (data wpływu – 12 marca 2012 roku) powodowie złożyli wnioski o wypłatę na rzecz O. J. oraz A. S.-J. zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w wysokości po 250.000,00 złotych, oraz na odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej w wysokości po 250.000,00 złotych (wezwanie do zapłaty z dnia 2 lutego 2012 roku, k. 41-39 akt szkody 977108-MG, wezwanie do zapłaty z dnia 5 marca 2012 roku, k. 47-46 akt szkody 977108-MG).

Decyzją z dnia 3 kwietnia 2012 roku pozwany przyznał powódce A. S.- J. zadośćuczynienie w wysokości 4.500 złotych, oraz odmówił wypłaty zadośćuczynienia O. J.. Decyzją z dnia 18 maja 2012 roku przyznał A. S.- J. oraz O. J. zadośćuczynienie w wysokości po 4.500 złotych. Zaś decyzją z dnia 9 czerwca 2012 roku przyznał A. S.- J. z tego tytułu 3.000 złotych. Wskazane kwoty uwzględniały 70 % przyczynienie się zmarłego do powstania szkody (decyzja z dnia 3 kwietnia 2012 roku, k. 110-107 akt szkody 977108-MG, decyzja z dnia 18 maja 2012 roku, k. 145-144 akt szkody 977108-MG, decyzja z dnia 9 czerwca 2012 roku, k. 155 akt szkody 977108-MG).

W chwili śmierci P. J. miał 27 lat (odpis skrócony aktu zgonu, k. 24).

Śmierć P. J. była dla jego żony ogromnym przeżyciem. Zdarzenie miało miejsce dzień po jej urodzinach. Małżeństwo P. J. i A. S.-J. było szczęśliwe. Razem opiekowali się synem O.. Mieli wspólne plany, chcieli zakupić mieszkanie oraz wybudować dom. Rodzina utrzymywała się z pracy P. J. na gospodarstwie domowym w K. G. o pow. 3,78 h, zmarły pracował również dorywczo jako robotnik budowlany wraz z K. F.. Zarabiał około 1000 złotych tygodniowo. W czasie małżeństwa dwukrotnie wyjeżdżał do pracy do Niemiec. Pierwszy raz wyjechał na około 3 miesiące, drugi na niespełna 6 miesięcy. W trakcie zdarzenia powódka była na ostatnim roku studiów. Po wypadku nie ukończyła ich. Ma stałą pracę biurową, jej wynagrodzenie jest w wysokości najniższej pensji krajowej. Obecnie mieszka na stacji w L., natomiast syn mieszka u dziadków. Syna odwiedza w piątek po południu i przez cały weekend. Korzysta z terapii indywidualnej u psychologa. Terapia jej pomaga. Nie myśli o stworzeniu nowego związku. Nie pogodziła się ze śmiercią męża. Po zdarzeniu stała się roztargniona, kłótniwa.

Powód O. J. w chwili zdarzenia miał 1,5 roku. Obecnie ukończył 4 lata. Zaczyna świadomie odczuwać brak ojca. Ostatnio zaczął dopytywać się o tatę, pytając gdzie jest. Odwiedza z dziadkami grób ojca. Tęskni za ojcem, zaczynając rozumieć, że jego rodzic zmarł. Bywają sytuacje, w których do dziadka oraz obcych ludzi woła „tata” (zeznania powódki, 00:01:59, k. 126, 00:05:04, k. 378, zeznania K. S. 00:06:13, k. 251, zeznania J. S. 00:30:01, k. 251, zeznania M. B. 00:48:08, k. 251).

U A. S.-J. występują przejawy przewlekłych zaburzeń adaptacyjnych – depresyjno-lękowych. Nasilenie objawów należy uznać obecnie za umiarkowane. Powódka nadal bardzo często wspomina zmarłego męża, czuje przygnębienie z powodu jego utraty. Ma poczucie krzywdy ze strony losu. Odbiera to jako przekreślenie swoich planów życiowych i obecnie nadal nie jest w nowym związku. Zwłaszcza początkowo występowały oraz nadal utrzymują się: spadek aktywności, trudności z mobilizacją do prac domowych, ograniczenie kontaktów międzyludzkich z zamykaniem się w sobie i unikaniem ludzi, niespecyficzne zaburzenia snu, spadek wagi. Obecnie nadal dominuje pesymistyczna samoocena i nastawienie rezygnacyjne. Przeżywanie smutku i utraty sensu życia jest u niej ciągle wyraźne, niezbyt stępione przez upływ czasu. Uzupełnia ten obraz występowanie przygnębienia i poczucia pogorszenia stanu psychicznego, gorsza tolerancja na frustrację, lękliwa postawa wobec przyszłości, wycofująca się postawa wobec życia i ograniczenie planów. W miejscu wypadku odżywają u badanej plastyczne wspomnienia („przebłyski”) tego, co tam ujrzała w dniu wypadku – aczkolwiek nie ma u niej podstaw do zdiagnozowania pełnobjawowego zespołu stresu pourazowego. „Treści” objawów świadczą o ich łączności przyczynowo-skutkowej z wydarzeniem traumatycznym, jakim była śmierć męża. Zaburzenia powódki mają podłoże czynnościowe, są więc potencjalnie całkowicie odwracalne. Powódka jawi się jako osoba mało skłonna do analizowania swoich stanów psychicznych, co może dla niej stanowić problem w sytuacjach kryzysowych, gdyż może nie radzić sobie ze swoimi emocjami, ponieważ nie ma wypracowanych technik, które by temu służyły.

W chwili obecnej nadal widać u niej wskazania do farmakoterapii łagodnymi środkami przeciwdepresyjnymi; koszt takiej terapii należy oszacować na 20 złotych miesięcznie. Możliwe jest posiłkowanie się przez nią także psychoterapią wspierającą. Rokowanie co do poprawy stanu badanej jest niepewne, ale raczej korzystne, przede wszystkim ze względu na młody wiek. Nie da się jednak przewidzieć, jak długo będą utrzymywały się u niej objawy, ponieważ są to procesy osobniczo zmienne.

W wyniku wydarzenia traumatycznego, jakim była utrata męża, u powódki ujawniły się przewlekłe zaburzenia adaptacyjne, stanowiące długotrwałą, aczkolwiek jedynie czynnościową szkodę zdrowotną. Powstały u Angielki S.-J. długotrwały uszczerbek na zdrowiu wynosi 5% (opinia biegłych B. O. i M. M., k. 275-278).

Po śmierci ojca O. J. przyznano rentę rodzinną z KRUS w wysokości 702,18 złotych netto miesięcznie (70,71,72). W następstwie śmierci powodowie uzyskali współwłasność gospodarstwa rolnego położonej w K. G. (okoliczność bezsporna).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, a w pozostałym zakresie opierając się na treści zeznań świadków i powódki. Podstawą ustaleń były też opinie biegłych, których żadna ze stron nie kwestionowała.

Wszystkie zebrane w sprawie dowody Sąd uznał za wiarygodne. W ocenie Sądu przeprowadzone dowody wzajemnie się uzupełniają i przedstawiają jednolity obraz życia powodów sprzed i po wypadku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione w części.

Podstawa odpowiedzialności pozwanego nie była sporna, dlatego też należy jedynie wspomnieć, iż stosownie do treści art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych: z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej

posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Przepisy niniejszej ustawy, w zakresie przez nią uregulowanym, mają charakter szczególny w stosunku do kodeksu cywilnego (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2008 roku w sprawie III CZP 115/07).

Z kolei istota odpowiedzialności sprawcy wypadku opiera się na zasadzie winy i wynika z treści art. 436 § 2 k.c. Wina sprawcy wypadku nie była przez strony kwestionowana.

Przed przystąpieniem do rozważań odnośnie żądania zasądzenia zadośćuczynienia za doznaną krzywdę należy zauważyć, że roszczenie najbliższych członków rodziny zmarłego o przyznanie stosownego zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na podstawie art. 446 § 4 k.c., które zmierza do zaspokojenia szkody niematerialnej, jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia o przyznanie stosownego odszkodowania z art. 446 § 3 k.c., które wymaga wykazania szkody majątkowej, polegającej na znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny poszkodowanego, który zmarł wskutek wynikłego z czynu niedozwolonego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia (por. wyrok SN z 21 października 2009r., sygn. akt I PK 97/09, LEX nr 558566).

Zadośćuczynienie to ma zrekompensować straty niemajątkowe, krzywdę wywołaną przez śmierć najbliższego członka rodziny. Istota szkody niemajątkowej wiąże się z naruszeniem czysto subiektywnych przeżyć człowieka. Można przyznać zadośćuczynienie za ból, pewne utrudnienia życiowe, za konieczność zasadniczo odmiennego urządzenia sobie życia (por. M. Olczyk, Komentarz do ustawy z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Lex).

Zadośćuczynienie określone w art. 446 § 4 k.c. jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy, a ta w istocie nie zależy od statusu materialnego pokrzywdzonego. Jedynie rozmiar zadośćuczynienia może być odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio może rzutować na umiarkowany jego wymiar i to w zasadzie bez względu na status społeczny oraz materialny poszkodowanego. Przesłanka przeciętnej stopy życiowej nie może pozbawić omawianego roszczenia funkcji kompensacyjnej i eliminować innych istotniejszych czynników kształtujących jego rozmiar i ma charakter uzupełniający (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 roku III CSK 279/10).

Ustalenie wysokości zadośćuczynienia wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności istotnych dla określenia rozmiaru doznanej krzywdy, takich jak: wiek poszkodowanego, stopień cierpień fizycznych i psychicznych, ich intensywność i czas trwania, pogorszenie stanu zdrowia na skutek śmierci osoby bliskiej.

W ocenie Sądu żądanie powodów zasądzenia na ich rzecz zadośćuczynienia jest uzasadnione. Utracili jedną z najbliższych dla nich osób. Jak wskazano wyżej u powódki wystąpiły m.in. zaburzenia adaptacyjne, odczuwa żal i stratę, lęk przed przyszłością, ma osłabione poczucie bezpieczeństwa. Na zakres jej cierpień bez wątpienia wpływał również fakt, że do wypadku doszło niespełna dwa lata po zawarciu związku małżeńskiego, co bez wątpienia powodowało, iż nie mogła spodziewać się tak szybkiej utraty małżonka. Jak wskazała obecnie nie myśli o ułożeniu sobie życia z inną osobą. W pierwszej kolejności chciałaby uzyskać mieszkanie, aby móc zamieszkać z synem. O. J. natomiast, ze względu na wiek dopiero zaczyna okazywać, jak dużą stratę odczuwa z powodu utraty ojca. Wcześniej jedynie pośrednio odczuwał skutki zdarzenia, w następstwie wyczuwania cierpienia i stresu, jakich doznawała matka. Mimo młodego wieku, zeznania świadków, wskazują jednak na bliską relację ojca z synem. Byli bardzo ze sobą związani. Powód rozpoznaje na zdjęciach ojca, bardzo często mówi do dziadka oraz obcych osób „tata”, co wskazuje, że potrzebuje obecności rodzica w swoim życiu. Nie ulega przy tym wątpliwości, że powód został pozbawiony bardzo ważnej osoby w życiu, czego skutki ze względu na jego wiek, w dużej mierze dopiero zaczną ujawniać się w przyszłości.

Dokonane w sprawie w/w ustalenia faktyczne oraz wymienione argumenty przemawiają za uznaniem, iż odpowiednim zadośćuczynieniem krzywdy powodom A. S.-J. i O. J. będzie kwota po 100.000 złotych.

Powodowie nie kwestionowali okoliczności przemawiających za uznaniem, iż poszkodowany przyczynił się do powstania szkody. Podzielić należy stanowisko Sądu Najwyższego z wyroku z dnia 12 września 2013 r. w sprawie IV CSK 87/13, stosownie do którego przepis art. 362 k.c., usytuowany w przepisach ogólnych trzeciej księgi kodeksu cywilnego odnoszącej się do zobowiązań, dotyczy ogólnie ujętego "obowiązku naprawienia szkody", bez zróżnicowania podstawy prawnej, z której obowiązek ten wynika. Dotyczy zatem zarówno przyczynienia się do szkody bezpośrednio poszkodowanego, jak i pośrednio poszkodowanego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że przyczynienie się do szkody osoby bezpośrednio poszkodowanej, która zmarła, uzasadnia obniżenie świadczeń przewidzianych w art. 446 § 3 i 4 k.c.

Spór w sprawie ograniczał się do stopnia przyczynienia się. Powodowie wskazywali na 30 % przyczynienie się, zaś pozwany ostatecznie na 50 %.

W orzecznictwie i doktrynie zgodnie wskazuje się, że przepis ten nie nakłada na Sąd obowiązku zmniejszenia należnego poszkodowanemu odszkodowania, a jedynie daje taką możliwość (por. wyrok SA w Lublinie z 3.08.2011 r. I ACa 298/11). Ustalenie przyczynienia się jest bowiem warunkiem wstępnym, od którego w ogóle zależy możliwość rozważania zmniejszenia odszkodowania, oraz warunkiem koniecznym, lecz niewystarczającym. Decyzja o obniżeniu odszkodowania jest wyłącznym uprawnieniem sądu, a rozważenie w sposób zindywidualizowany wszystkich okoliczności in casu – jego powinnością (por. wyrok SN z 19.11.2009 r. IV CSK 241/09). Oceny, co do zmniejszenia obowiązku naprawienia szkody, Sąd powinien dokonać zwłaszcza oceniając winę sprawcy szkody i pokrzywdzonego (por. SA w L. w uzasadnieniu cytowanego wyroku). Jest to kryterium podstawowe, lecz nie wyłączone. Innymi okolicznościami koniecznymi dla rozważenia są: stopień naruszenia prawnych i poza prawnych reguł właściwego postępowania, motywy kierujące postępowaniem stron, zakres przyczynienia się poszkodowanego do zaistnienia zdarzenia szkodowego i rodzaj winy, konfrontacja stopnia naruszenia obiektywnych reguł postępowania przez poszkodowanego z zarzutami stawianymi sprawcy szkody, ciężar naruszonych przez sprawcę obowiązków, specyficzne cechy osobiste poszkodowanego, rozmiar i waga uchybień po stronie poszkodowanego itp. (por. „Komentarz do art. 362 k.c.” A.Rzetecka-Gil, LEX 2010, t.31).

W rozpoznawanej sprawie nie może budzić żadnych wątpliwości fakt, że zmarły nie tylko widział, iż kierowca spożywał alkohol w okresie poprzedzającym wspólną jazdę samochodem, ale bezpośrednio przed rozpoczęciem podróży obaj mężczyźni razem w samochodzie pili alkohol. Podjęcie decyzji o jeździe z kierowcą nietrzeźwym, oraz tym bardziej fakt spożywania z nim alkoholu bezpośrednio przed podróżą, co nie mogło pozostawać bez wpływu na sprawność kierowcy było rażącym naruszeniem przez P. J. norm prawnych. Wskazuje to, że należy przyjąć przyczynienie się pozwanego w wysokości 50 % do doznanej szkody.

Jak wskazano wyżej Sąd nie jest zobligowany do pomniejszenia wysokości dochodzonego odszkodowania. W niniejszej sprawie jednak stopień zawinienia, naganność postępowania, nieprzestrzeganie elementarnych zasad bezpieczeństwa uzasadnia zdaniem Sądu zmniejszenie zasądzonego odszkodowania o stosunek przyczynienia się powoda do szkody. W szczególności stopień winy poszkodowanego, który będąc osobą dojrzałą, musiał zdawać sobie sprawę z wyjątkowo nieodpowiedzialnego postępowania, jest więc bardzo duży i przez to jego zawinione przyczynienie się do powstania szkody należy ocenić jako bardzo duże. Sąd nie znalazł podstaw do uznania, że stopień winy poszkodowanego był mniejszy niż kierowcy. W ocenie Sądu obaj mężczyźni decydując się na jazdę samochodem wzięli na siebie takie samo ryzyko, ich zachowanie było równie nieodpowiedzialne.

Z uwagi na powyższe, wobec ustalenia przyczynienia się w 50 %, zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (100.000 złotych) należało pomniejszyć o tą wartość. Sąd uznał za zasadne zatem zasądzenie na rzecz powodów kwoty po 50.000 złotych. Mając na uwadze, że pozwany wypłacił A. S. J. kwotę 12.000 złotych oraz O. J. kwotę 4,500 złotych należało zasądzić na ich rzecz odpowiednio pomniejszone zadośćuczynienie, tj. kwotę 38.000 złotych oraz 45.500 złotych.

Treść art. 446 § 3 k.c. stanowi, iż sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Odszkodowanie to obejmuje szkody majątkowe, których nie uwzględnia się przy zasądzeniu renty (art. 446 § 2 k.c.).

Przesłanką zasądzenia odszkodowania jest wystąpienie znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego. Ocena, czy żądanie jest uzasadnione, wymaga ustalenia, jaka była sytuacja życiowa rodziny zmarłego przed wypadkiem, oraz czy i o ile uległa ona pogorszeniu na skutek jego śmierci. Pogorszenia sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., nie można sprowadzać do prostego zmniejszenia dochodów lub zwiększenia wydatków najbliższych członków rodziny zmarłego. Szkody majątkowe prowadzące do znacznego pogorszenia bieżącej lub przyszłej sytuacji życiowej osoby najbliższej zmarłemu są często nieuchwytnie lub trudne do obliczenia. Często wynikają z obniżenia aktywności życiowej i ujemnego wpływu śmierci osoby bliskiej na psychikę i stan somatyczny, co niekoniecznie przejawia się w konkretnej chorobie (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 lutego 2004 roku sygn. V CK 269/03, opubl. Lex nr 238971).

Podkreślić przy tym należy, że znaczne pogorszenie sytuacji życiowej uprawnionego w rozumieniu art. 446 § 3 k.c. służy rekompensacie rzeczywistego i znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, a więc uszczerbku o charakterze majątkowym (por. wyrok SA w Lublinie z dnia 4 kwietnia 2013 r. I ACa 15/13 Lex 1305991, wyrok SA w Łodzi z dnia 5 lutego 2013 r. sygn. akt I ACa 1137/12 Lex 1286561).

Ocena ta powinna być oparta na szczegółowej analizie sytuacji osoby uprawnionej, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności, które mają wpływ na warunki i trudności życiowe, stan zdrowia (w tym jego ewentualne pogorszenie wywołane śmiercią osoby najbliższej), wiek, stosunki rodzinne i majątkowe, a w odniesieniu do małoletnich dzieci dodatkowo wpływają na warunki wychowawcze i na ich porównaniu z sytuacją, w jakiej znalazłby się uprawniony, gdyby nie śmierć osoby bliskiej. Prawidłowa wykładnia pojęcia "stosowne odszkodowanie" powinna uwzględniać nie tylko okoliczności konkretnej sprawy, ale także realną wartość ekonomiczną. Musi ono wyrażać się sumą wymierną, stanowiącą adekwatne przysporzenie dla uprawnionego, a zarazem uwzględniającą ocenę większości rozsądnie myślących ludzi. Odszkodowanie należne na podstawie art. 446 § 3 k.c. nie jest odszkodowaniem pełnym w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., lecz z woli ustawodawcy "stosownym", tj. takim, które ułatwi przystosowanie się uprawnionemu do zmienionej sytuacji życiowej. Dyspozycja tego przepisu nie obejmuje zatem obowiązku wyrównania wszystkich szkód ustalonych detalicznie, pozostających w związku przyczynowym ze śmiercią członka bliskiej rodziny, gdyż ze swej natury jest to kompensacja o charakterze ryczałtowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2008 roku w sprawie II CSK 143/08, z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie V CSK 544/07, z dnia 24 października 2007 r. w sprawie IV CSK 194/07).

Ocena, czy nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji członków rodziny zmarłego, nie może odnosić się wyłącznie do stanu z dnia śmierci poszkodowanego, ale powinna prowadzić do porównania hipotetycznego stanu odzwierciedlającego sytuację, w jakiej w przyszłości znajdowałiby się bliscy zmarłego, do sytuacji, w jakiej znajdują się w związku ze śmiercią poszkodowanego.

Sąd miał przy tym na względzie, że pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, ale obejmuje także przyszłe szkody majątkowe polegające na utracie realnej możliwości polepszenia warunków życia w przyszłości, często nieuchwytnie lub trudne do obliczenia, niemniej prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 r., I CSK 149/09, niepubl.). Co miało szczególne znaczenie przy ustaleniu należnego odszkodowania dla powoda, który jest jeszcze dzieckiem.

W świetle zebranych przez Sąd dowodów nie budzi wątpliwości, że wskutek śmierci P. J. sytuacja życiowa najbliższych jej osób, a więc żony i syna, uległa znacznemu pogorszeniu. Zmarły był jedyną osobą utrzymującą rodzinę. W chwili śmierci A. J. (1) dopiero rozpoczynała pracę zawodową, jednocześnie studiując. Śmierć męża była dla niej źródłem załamania psychicznego, które wpłynęło na nieukończenie ostatniego semestru studiów, negatywnie wpłynęło również na aktywność życiową, kontakty z ludźmi, co nie pozostało bez wpływu na jej postawę, która utrudniała podjęcie zatrudnienia, jak i na jej sytuację majątkową. Powodowie mogliby liczyć na pomoc P. J. przez wiele lat. Szkoda ich jest zatem oczywista. Pomoc i wsparcie zarówno finansowe, jak i wynikające z opieki nad dzieckiem, ze strony zmarłego miałyby konkretną, chociaż trudno wymierną wartość ekonomiczną. Śmierć P. J. spowodowała, że powodowie muszą

liczyć na siebie oraz rodziców powódki, u których O. J. przebywa i od których uzyskują ograniczone wsparcie majątkowe.

Sąd miał na uwadze pewne rozbieżności w zeznaniach świadków i powódki w zakresie uzyskiwanych przez P. J. dochodów. Powódka zeznała, że uzyskiwał dochód z prac dorywczych w wysokości 1000-1600 tygodniowo. Dochody roczne za życia męża z samego tytoniu wynosiły 5-6 tysięcy złotych, dochody ze zboża były niższe, wynosiły około 4 tys. rocznie (zeznania powódki, 00:01:59, k. 126, 00:05:04, k. 378).

K. S. zeznała, że praca wykonywana przez P. J., stosownie do jego słów przynosiła mu dochód tygodniowo „nawet ponad 1000 złotych”, to jednak była to praca sezonowa. W zimie nie wykonywał jej. (zeznania K. S. 00:06:13, k. 251).

J. S. wskazał, że rocznie z gospodarstwa rolnego P. J. mógł uzyskać z tytułu dopłat około 19.000 złotych. Całe gospodarstwo mogło przynosić około 35.000 złotych - była to jednak kwota brutto. Od tego należało potrącić koszty wynoszące około 40 %. Inne dochody obejmowały pracę dorywczą. Wykonując je w ciągu 2 tygodni można było zarobić około 2.000 złotych. Nie były to jednak prace ciągłe, zależały od zleceń (zeznania J. S. 00:30:01, k. 251).

M. B. zeznała, że P. J. przekazywał powódce około 1.000-1.500 złotych tygodniowo. Również ona wskazała, że P. J. nie zawsze miał pracę (zeznania M. B. 00:48:08, k. 251).

Zeznania te jednoznacznie wskazują na przeważający udział P. J. w utrzymaniu rodziny. Sąd w tym zakresie nie podzielił jednak stanowiska powodów, iż wskutek śmierci P. J. zostali pozbawieni dochodu z gospodarstwa rolnego, w związku z czym wyliczenie odszkodowania w trybie wskazanego przepisu powinno uwzględniać utratę w szczególności dopłat do gospodarstwa rolnego. Odnosząc się do roszczenia obejmującego utratę dochodów z tego tytułu stwierdzić należy, że powodowie pozostali współwłaścicielami gospodarstwa rolnego, które odziedziczyli po zmarłym ojcu w udziałach po 1/2 części. Nie ulega wątpliwości w świetle zeznań powódki, że zamierzała ona wydzierżawić wskazane gospodarstwo, w celu uzyskiwania z niego dochodów. Fakt zaś, iż do tego nie doszło, a w szczególności konflikt między powódką, a uprawnioną do służebności osobistej – matką zmarłego, nie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem powodującym szkodę, tj. śmiercią P. J..

Odniesć to również należy, do decyzji odmawiającej przyznania dopłat bezpośrednich, z powodu wadliwego wskazania powierzchni gospodarstwa rolnego. Nie sposób również do należnego na tej podstawie odszkodowania wliczyć ewentualnego roszczenia o zachówek w związku z uzyskaną nieruchomością, skoro z samej istoty uzyskania wskazanego spadku, z której dochodzony jest zachówek, wynika korzyść majątkowa.

Podkreślić przy tym należy, że w ramach znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego w rozumieniu § 3 art. 446 nie mieszczą się wszelkie możliwe szkody majątkowe pozostające w związku przyczynowym ze śmiercią poszkodowanego. Najbliższy członek rodziny zmarłego nie może dochodzić wynagrodzenia takich szkód na podstawie art. 446 § 3 (tak SN w wyroku z 10 marca 1969 r., I CR 26/69, LexPolonica nr 319874, Biul. Inf. SN 1969, nr 9, poz. 147). Sformułowania „stosowne odszkodowanie” nie należy bowiem utożsamiać z „należnym odszkodowaniem”. Przepis ten służy możliwości częściowego choćby zrekompensowania szczególnej postaci uszczerbku, jakim jest znaczne pogorszenie sytuacji życiowej.

Jak już zaznaczono, na podstawie art. 446 § 3 k.c. może być kompensowana wyłącznie szkoda majątkowa poniesiona wskutek śmierci poszkodowanego przez najbliższych członków jego rodziny. Musi się ona wyrażać w znacznym pogorszeniu się ich sytuacji życiowej, a to z kolei wymaga przeprowadzenia dowodu, iż między utratą życia przez poszkodowanego a owym pogorszeniem zachodzi związek przyczynowy. Na dochodzących odszkodowania ciąży jednocześnie obowiązek wskazania faktów uzasadniających ich twierdzenia, co – według przyjmowanego powszechnie stanowiska – nie jest jednak równoznaczne z powinnością dokładnego wykazania rozmiarów doznanego uszczerbku natury majątkowej. Szkoda, o której mowa, jest bowiem na ogół tak niewymierna, że obciążanie członków rodziny powinnością przeprowadzenia pełnego dowodu w tym zakresie najczęściej z góry przekreślałoby ich szanse na wygranie procesu lub w najlepszym przypadku pociągało za sobą przewlekłość postępowania, a więc zjawisko szczególnie niepożądane w sytuacjach objętych zakresem art. 446 k.c.. Dlatego wystarczy, jeżeli na tle okoliczności

danego stanu faktycznego jest w miarę oczywiste, że poziom życia osób, o których mowa w art. 446 § 3 k.c. – nawet jeżeli się uwzględni fakt, iż mogą się one domagać stosownej renty od podmiotu odpowiedzialnego za szkodę – uległ istotnemu pogorszeniu. W tych warunkach również wysokości zasądanego odszkodowania nie da się tu wyznaczyć w tak precyzyjny sposób, jak ma to miejsce w przypadku szkody na mieniu. (Prawo zobowiązań - część ogólna. System Prawa Prywatnego. Tom 6, s. 766).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, iż sytuacja życiowa powodów po śmierci P. J. uległa istotnemu pogorszeniu. Jak wskazano zmarły był w istocie jedyną osobą utrzymującą rodzinę. Powódka mogła liczyć na utrzymanie męża do ukończenia studiów i rozpoczęcia pracy w zakresie odpowiadającym uzyskanemu wykształceniu. Dochody wypracowywane przez P. J. z tytułu wykonywanych stanowiły zasadniczą część środków materialnych, jakimi dysponowała rodzina (poza dochodami z gospodarstwa rolnego, którym także zajmował się). Stan psychiczny powódki negatywnie wpłynął zaś na jej naukę i studia, których nie ukończyła, co również należy ocenić jako mający wpływ na jej sytuację majątkową. Powstały u niej uraz psychiczny spowodował, trudności w znalezieniu pracy oraz utrzymaniu zatrudnienia. Przez dłuższy czas zarabiała od 300 złotych do 800 złotych miesięcznie. Obecnie zatrudniona jest za pensję w wysokości płacy minimalnej. W celu znalezienia i wykonywania pracy musiała zamieszkać oddzielnie z synem, bowiem nie miała możliwości powierzenia w czasie pracy dziecka współmałżonkowi. Wiąże się do z powstaniem dodatkowych kosztów związanych z dojazdem do dziecka. Powód utracił ojca, na którego pomoc bezsprzecznie mógłby przez najbliższe lata liczyć. Braku tego, stosownie do zgromadzonego materiału dowodowego, nie jest i nie będzie w stanie zrekomensować swoją pracą matka powoda.

Mając na uwadze, że ocena „znacznego pogorszenia” zależna jest od rozmiarów ujemnych następstw natury majątkowej wywołanych przez śmierć osoby najbliższej (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 1970 r., III PZP 22/70, OSNCP 1971/7-8/120, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 1977 r. IV CR 419/77 opubl. Lex nr 8025), stosowne odszkodowanie z tytułu odszkodowania obejmuje w ocenie Sądu wobec A. S.-J. kwotę 100.000 złotych, zaś wobec O. J. kwotę 50.000 złotych, które należy pomniejszyć o 50% stopień przyczynienia się.

Odsetki od zasądzonych kwot Sąd zasądził stosownie do art. 481 k.c. oraz art. 817 k.c. Wskazać przy tym należy, że świadczenie pieniężne związane z zadośćuczynieniem jest świadczeniem bezterminowym, do którego zastosowanie ma art. 455 in fine k.c. Pismami doręczonymi pozwanemu nie później niż w dniu 12 marca 2012 roku powodowie wezwali ubezpieczyciela do zapłaty zadośćuczynienia. Należało zatem zasądzić ustawowe odsetki od wskazanych kwot stosownie do żądania pozwu.

Obok roszczenia z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej na skutek śmierci ojca, powód wystąpił z żądaniem zasądzenia renty w kwocie po 560 złotych miesięcznie, począwszy od lutego 2012 roku.

Przepis art. 446 § 2 k.c. uzależnia skuteczne domaganie się zasądzenia renty od istnienia obowiązku alimentacyjnego po stronie osób zmarłych (art. 128, art. 133 k.r.o.), ich możliwości zarobkowych i majątkowych oraz zakresu potrzeb uprawnionego (art. 135 § 1 k.r.o.). W przypadku powoda nie ulega wątpliwości że wobec niego taki obowiązek alimentacyjny istniał.

Renta ma charakter odszkodowawczy, stanowi wynagrodzenie straty, jakiej doznała osoba uprawniona do alimentacji przez niemożność uzyskania świadczenia zezwalającego na zaspokojenie jej wszystkich potrzeb. Zmierza zatem do restytucji, w granicach możliwych do zrealizowania, stanu rzeczy, jaki istniał w chwili zdarzenia wywołującego szkodę. Określenie wysokości należnego uprawnionemu świadczenia uwzględniać powinno kwotę, jaką zobowiązany alimentowałby go oraz otrzymywaną z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego rentę rodzinną. Przy ustalaniu zakresu zobowiązania zmarłego, który był obciążony obowiązkiem alimentacyjnym, sąd musi dokonać oceny nie tylko rzeczywiście uzyskiwanych przez niego dochodów, ale jego możliwości zarobkowych.

Przewidziana w art. 446 § 2 k.c. renta powinna być obliczona stosownie do potrzeb uprawnionego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego. Kwestia potrzeb uprawnionego, o których mowa w przytoczonym przepisie, nie powinna być wiązana z regulacją obowiązku alimentacyjnego, lecz z powszechnie znanym faktem, że potrzeby

uprawnionego z zasady przewyższają możliwości majątkowe i zarobkowe zmarłego. Z powodu tego faktu dochodzi do miarkowania renty przez ograniczenie podlegających rekompensacie w formie renty potrzeb uprawnionego. Zatem, to możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego determinują zakres potrzeb uprawnionego. Sam przepis art. 446 § 2 k.c. nie ogranicza natomiast potrzeb uprawnionego jedynie do usprawiedliwionych (por. wyroki Sądu Najwyższego w sprawach I CSK 702/09, z dnia 25 listopada 2010 roku, I CSK 149/09, z dnia 2 grudnia 2009 r., III CSK 386/07 z dnia 16 maja 2008 roku, IV CK 371/03, z dnia 18 maja 2004 roku).

Sąd Okręgowy w pełni podziela wywód Sądu Najwyższego przeprowadzony w wyroku z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie II CK 360/02, gdzie wskazano, że przy wyliczeniu renty, w sytuacji, gdy zmarły osiągał dochody w tzw. szarej strefie, należy brać pod uwagę jego możliwości zarobkowe, a nie wysokość opodatkowanych zarobków.

Przekładając powyższe rozważania na przedmiot sprawy, mając na uwadze w/w nie tylko znaczne możliwości zarobkowe zmarłego, ale i realny dochód, (który prowadził gospodarstwo rolne, wykonywał prace dorywcze za które uzyskiwał wysokie dochody – około 4.000 złotych oraz podejmował się pracy za granicą) oraz potrzeby powoda (stosownie do zeznań dziadków powoda tylko ich koszt utrzymania powoda stanowi miesięcznie kwotę 1000 złotych), należało uznać, że renta w kwocie 1.300 złotych miesięcznie będzie spełniała wszelkie wskazane powyżej kryteria.

Jak ustalono małoletni otrzymuje rentę rodzinną z KRUS, która wynosi 702,18 złotych netto miesięcznie (70,71,72).

Przy uwzględnieniu zaś przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody w wysokości 50 %, należna renta alimentacyjna wynosi więc 300 złotych miesięcznie (600 zł x 50 %).

Powód domagał się zasądzenia renty począwszy od lutego 2012 r. i w tej dacie bezsprzecznie były spełnione przesłanki do przyznania mu renty, skoro od tej daty powstała szkoda. Stosownie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2009 r. IV CNP 42/09 prawo do renty przewidzianej w art. 446 § 2 k.c. powstaje z chwilą wystąpienia szkody polegającej na utracie przez uprawnionego alimentów w wyniku śmierci zobowiązanego.

W pozostałej części powództwo należało oddalić.

Odnosząc się w tym zakresie do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość wskazać należy, iż powodowie nie sprecyzowali na czym mogłyby polegać ich ewentualne przyszłe roszczenia. Po wprowadzeniu w życie art. 442¹ k.c. powodowie nie mają interesu prawnego w żądaniu wskazanego wyżej ustalenia, ze względu na regulację zawartą w art. 442¹ § 3 k.c., która eliminuje niebezpieczeństwo upływu terminu przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody na osobie wcześniej, niż szkoda ta się ujawniła. Stanowisko to zostało wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2009 r. III CZP 2/09 (OSNC 2009, Nr 12, poz. 168). Wylimitowanie niebezpieczeństwa upływu terminu przedawnienia roszczenia samo przez się nie oznacza jednak, że poszkodowany nigdy nie będzie miał interesu prawnego w żądaniu ustalenia odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości, gdyż interes ten może być uzasadniony złagodzeniem trudności dowodowych w ewentualnym przyszłym procesie, powodowanych upływem czasu między wystąpieniem zdarzenia wywołującego szkodę a dochodzeniem jej naprawienia. W powołanej uchwale Sąd Najwyższy podkreślił, że ocena, czy powód ma interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego za szkody na osobie mogące powstać w przyszłości z danego zdarzenia, może zostać dokonana jedynie z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sprawy i nie można w tym zakresie zaakceptować żadnych uogólnień i poglądów wyrażanych w sposób abstrakcyjny. W rozpoznawanej sprawie powodowie nie sprecyzowali nawet na czym mogłyby polegać ich ewentualne przyszłe roszczenia. O ile w przyszłości nastąpi nowy, nieprzewidywalny skutek zdarzenia, powodowie mają możliwość dochodzenia kolejnych roszczeń.

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia treść art. 100 k.p.c. Wobec częściowego tylko uwzględnienia powództwa koszty procesu pomiędzy stronami należało wzajemnie znieść.

Powodowie utrzymali się z roszczeniem co do kwot dających jako wartość przedmiotu sporu 161.600 zł z dochodzonej pozwem 486.720 zł, to jest w około 33 %. Wygrali bowiem proces co do kwot: 38.000 zł i 45.500 zł tytułem

zadośćuczynienia, 50.000 zł i 25.000 zł tytułem odszkodowania oraz renty w kwocie 300 zł miesięcznie, co w ramach wartości przedmiotu sporu stanowi, zgodnie z art. 22 k.p.c. – 3.600 zł.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.), Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 8.112 zł (33 % z 24.336 zł) tytułem części opłaty sądowej od pozwu. Pozostałą część opłaty od pozwu należało ściągnąć od powódki – z zasądzonego na jej rzecz świadczenia (art. 113 ust. 2 u.k.s.c.) proporcjonalnie do przegranej w procesie (tj. kwotę 16.224 zł).

Na tej samej podstawie Sąd nakazał pobrać od obu stron koszty sądowe w części obejmującej wydatki.

Mając powyższe na względzie Sąd orzekł jak w sentencji.